

Роль фразеологізмів у мовленні

Мета: поглибити знання учнів з української фразеології; розкрити функціонально-стилістичні можливості фразеологічних одиниць; удосконалювати навички грамотного вживання фразеологізмів у мовленні; розвивати образне й логічне мислення; розвивати мовлення; поширити й поглибити словниковий запас; удосконалювати культуру мовлення; виховувати любов до рідної мови, свого народу та повагу до національної культури.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань

Вступне слово вчителя

Фразеологізми — іскрометні скарби мовної образності — передають найтонші відтінки душевних порухів, забарвлюють висловлене в національний колорит. І сьогодні ми поговоримо саме про них. Шановні учні, у нас з вами попереду ЗНО, ми готуємось, звичайно.

Фразеологія – це
розділ мовознавчої науки, що вивчає
фразеологізми

Фразеологізми – це
стійкі сполучення слів, що складаються з
двох або більше компонентів і
характеризуються відтворюваністю,
цілісністю значення, стійкістю лексичного
складу та будови

Отже, у фразеології української мови представлені найрізноманітніші сфери буття народу: його історія, особливості суспільних взаємин минулих епох, виробничої діяльності і побуту, морально-етичного кодексу і родинних стосунків; у ній знайшли відображення своєрідність тваринного і рослинного світу, географічного оточення і природних умов тощо. Стійкі фразеологічні вислови є глибоко символічними і можуть розповісти багато цікавого.

III. Мотивація навчальної діяльності

Визначте професію за фразеологізмами

Ткацько-прядильне ремесло: *витерти ворсу, розплутувати вузол, розмотати клубок; де тонко, там і рветься.*

Кравецькому ремесло: *білими нитками шите; увірвалася нитка; сім раз одміряй, раз одріж; як на мене шито, куди голка, туди й нитка, вушко голки;*

Ковальське ремесло: *брати в лещата; куй залізо, поки гаряче; між молотом і ковадлом;*

Бондарськими терміни: *немає клепки в голові, клепки повипадали, вставити клепку.*

Із середовища рибалок: *закидати вудку, змотувати вудки, ловити окунів — дрімати, клювати на живця.*

Із спостережень мисливців: *стріляна птиця; ганяти як солоного зайця; на ловця і звір біжить.*

Гончарське ремесло: *полуда впала на очі; зняти полуду з очей; не святі горшки ліплять.*

Із мови перукарів: *стригти під один гребінець, відбрити під польку, поголити без мила.*

Військова справа різних історичних періодів: *схрещувати мечі, підняти меч (на кого), не нюхати порошу, на пороховій бочці, іти в наступ, брати рубіж, влучити в ціль, залишити поле бою, на два фронти, нашого полку прибуло.*

Із середовища моряків: *пливти проти течії, тримати курс, брати на буксир, віддавати кінці, рятівне коло.*

Театрально-музична сфера: *відігравати роль, у своєму репертуарі, з інших опер, коронний номер, під завісу, як по нотах, втрапити в тон;*

Термінологічні вислови різних галузей науки, зокрема математики *(зводити до спільного знаменника, ставити знак рівності, зводити до нуля), фізики, астрономії, космонавтики (питома вага, зрушити з мертвої точки, температура кипіння, виходити на орбіту), хімії, медицини (лакмусовий папірець, бурхлива реакція, гірка пілюля).*

Юридичні вислови: *підписати вирок, підходити під статтю.* Таку ж реальну основу мають фразеологізми *здирати шкуру, заливати за шкуру сала, у ногах правди немає, ставити до ганебного стовпа, щоб тебе кат побив.*

Із залізничним транспортом пов'язані фразеологізми *входити в колію, ставити на рейки, давати зелену вулицю з велосипедним та автомобільним — натискати на всі педалі, давати задній хід, заводитися з напівоберту, на повному газі; з авіаційним — вимушена посадка, набирати висоти, з реактивною швидкістю.*

Фінансово-торгове середовище, як-от: *зводити рахунки, акції підвищуються, давати гарантію, перший сорт, показувати товар лицем, дати здачі, не скласти ціни.*

Азартні кулачні бої, які відбувалися на свята, породили фразеологізми *лежачого не б'ють, бити лежачого, а боротьба силачів — класти на лопатки.*

Гра в шахи і шашки: *хід конем, гратися в піддавки, шах і мат.*

ІУ. Закріплення знань , умінь і навичок.

1. Запишіть фразеологізми із словом *каша*, поясніть їх значення.

2. *З ним каші не звариш* —
3. *мало каші з'їв* —
4. *немало каші з'їв* — має досвід;
5. *бути в одній каші* —
6. *дати (всипати) березової каші* —

Відпочинь!

Розгадай і поясни фразеологізми

• Повісити носа

Задерти носа

• Тримати язик за зубами

Розв'язати язика

2. Знайди пару.

Який Сава,	(що мені не миле).
На тобі, Даниле,	(така й слава).
Ростом з Івана,	(то Іваном вже тяжко вчитись).
Коли не вчився Іванком,	(а розумом з болвана).
У всякої Федори	(свої одговори).
Ой не ходи, Грицю,	(та й не вечорниці).
Казала Настя,	(як удасться).
Сиди, Векло,	(а він про Ярему).
То ти йому про Хому,	(ще не смеркло).

3. Визначте синтаксичну роль фразеологізмів.

Дівчата печуть раки: «Не знаємо. Не вміємо».

Хлопці раптом ні сіло ні впало між собою побилися.

Спортивна техніка — ось альфа і омега успіху важковаговиків.

VI. Оцінювання навчальних досягнень

VII Підсумки уроку.

VIII. Домашнє завдання

(Записати правильні відповіді. Пишемо номер завдання, букву тоговаріанта, що обрали, дужку і те, що за дужкою. Зразок запису:

1. Ю) ловити гав, ловити гав, ловити,)

Тест

1. У якому рядку всі словосполучення є фразеологізмами?

- А. Читати повість, стримано засміятися, перейти вулицю, довести додому.
- Б. Пекти раків, прикусити язика, западати в душу, писана красуня.
- В. Легкий хліб, переливати з пустого в порожнє, брати воду, засипати вугілля.
- Г. Кінець уроку, пекти картоплю, відчинені двері, гнути залізо.

2. У якому рядку фразеологізми становлять синонімічний ряд?

- А. Пасти задніх, ґав ловити, зуб за зуб, правити теревені.
- Б. Кров з молоком, від серця відлягло, впасти духом, рукою подати.
- В. Ні пари з уст, мов у рот води набрав, тримати язик зубами, грати в мовчанку.
- Г. Зривати маску, відкривати очі, хоч у вухо бгай, міряти на свій аршин.

3. Який фразеологізм є антонімічним до інших?

- А. Одним миром мазані.
- Б. Одного гніздечка птиці.
- В. Не з нашої парафії.
- Г. Два чоботи — пара.

4. Укажіть рядок фразеологізмів власне українського походження.

- А. Манна небесна, гордіїв вузол, хоч греблю гати, намилили шию.
- Б. Гарбуза дістати, не до жартів, до булави треба голови, світ макітриться.
- В. Альфа і омега, вовк в овечій шкурі, два боки однієї медалі, сіль землі.
- Г. Ідея фікс, дамоклів меч, у голові джмелі літають, як корова язиком злизала.

5. Позначте рядок, у якому правильно розкрито значення фразеологізму *гордіїв вузол*.

- А. Сплутана волосінь рибальського спінінга.
- Б. Спеціальний спосіб зав'язування вірьовки.
- В. Дуже складна, заплутана справа.
- Г. Один з прийомів вільної боротьби.

6. Визначте, який із наведених фразеологізмів має значення «розірвати дружні стосунки».

- А. Розбити глек.
- Б. Набити оскому.
- В. Вбити клин.
- Г. Міряти на свій аршин.

7. Знайдіть рядок фразеологізмів з античної міфології.

- А. Гордіїв вузол, за царя Панька, в очах зеленіє, вмивати руки.
- Б. Ноїв ковчег, земля обітованна, до булави треба голови.
- В. Журба сушить, тягар на душі, аж за вухами лящить.

Г. Сізіфова праця, танталові муки, ахіллесова п'ята, геркулесові стовпи.

8. Позначте рядок, у якому правильно розкрито значення фразеологізму *надягати овечу шкуру*.

А. Мати лагідний, неконфліктний характер.

Б. За жодних умов не втручатися у конфліктну ситуацію.

В. Віддавати перевагу одягові з овечого хутра.

Г. Під маскою доброзичливості приховувати підлі наміри.

9. Визначте, який із наведених фразеологізмів має значення «*відмовляти кому-небудь при сватанні*».

А. Набивати ціну.

Б. Пасти пташок.

В. Впіймати ґаву.

Г. Дати гарбуза.

10. До фразеологізмів належать:

А. Афоризми, крилаті вислови, порівняння, прислів'я, приказки.

Б. Гіперболи, епітети, літоти, повтори.

В. Звертання, вставні слова, відокремлені члени речення..

Г. Головні члени речення, другорядні члени речення, вигуки.

11. Визначте, у яких стилях мовлення вживання емоційно-забарвлених фразеологізмів є найдоречнішим.

А. Науковий, художній, офіційно-діловий.

Б. Науковий, розмовно-побутовий, епістолярний.

В. Публіцистичний, художній, розмовно-побутовий.

Г. Науковий, конфесійний, офіційно-діловий.

Фото усієї виконаної роботи надсилай у Human на перевірку

Або на пошту cucerochka@bigmir.net

Бажаю успіхів!